

Vlaamse overheid
Departement Omgeving
Afdeling Handhaving
Gewestelijke entiteit
Koning Albert II-laan 20 bus 8
1000 Brussel
T 02 553 75 11
sanctionering.omgeving@vlaanderen.be
www.omgeving.vlaanderen.be

Nota met aanbevelingen voor de verbalisant bij de opmaak van een proces-verbaal/verslag van vaststelling in geval van milieumisdrijf/milieu-inbreuk

Inleiding

Met deze nota reikt de gewestelijke entiteit van de afdeling handhaving van het departement Omgeving verbalisanten enkele aanbevelingen aan om de inhoud van processen-verbaal inzake milieumisdrijven te optimaliseren, zodat deze misdrijven effectief en gepast kunnen gesanctioneerd worden. De nota reikt verbalisanten een kader aan met elementen die belangrijk zijn in een proces-verbaal om de handhavende instanties toe te laten tot een juridisch sluitende en eveneens proportionele bestraffing/beboeting over te kunnen gaan, rekening houdende met de decretaal opgelegde waarderingscriteria ernst, frequentie en omstandigheden van het milieumisdrijf (artikel 16.4.29 DABM).

Het beginpunt van de sanctionering ligt immers bij de verbalisant. Het is dankzij de informatie die de verbalisant opneemt in het proces-verbaal dat de procureur des Konings, de strafrechter én gewestelijke entiteit van de afdeling Handhaving kunnen overgaan tot gerichte sanctionering. Belangrijk daarbij is dat de basisinformatie die in het proces-verbaal vervat zit, voldoende volledig en accuraat is.

Hierna volgen de aanbevelingen in de vorm van

- enerzijds een checklist met alle elementen die bij voorkeur in een proces-verbaal voorkomen opdat de overtreder kan geïdentificeerd worden en een correcte sanctie kan worden opgelegd;
- anderzijds een weergave van mogelijke informatiebronnen over de opbrengsten of uitgespaarde kosten van een milieumisdrijf en eventuele andere gegevens nodig om het vermogensvoordeel te berekenen,

en dit telkens per thema uit het milieuhygiëne- of milieubeheerrecht.

Bij het opstellen van de checklist werd rekening gehouden met de praktische haalbaarheid voor de verbalisant om de nodige vaststellingen ter plaatse te doen.

Deze nota is in eerste instantie opgesteld vanuit het perspectief van bestuurlijke beboeting en voordeelontneming door de gewestelijke entiteit van de afdeling Handhaving voor feiten opgenomen in een proces-verbaal (milieumisdrijven) of in een verslag van vaststelling (milieu-inbreuken). Deze aanbevelingen zijn echter ook zinvol met het oog op gepaste strafrechtelijke sanctionering

OVERZICHT

Inleiding

OVERZICHT

- 1) Algemene informatie
- 2) Milieuvergunningen
 - a) Algemeen
 - b) Lozing van afvalwater
 - c) *Afkoppeling/Aansluiting op de riolering*
 - d) Grondwater
 - e) Lucht (overschrijding emissiegrenswaarden)
 - f) Asbest
- 3) Mest
- 4) Geluid
- 5) Bodem (grondverzet, etc.)
- 6) Afvaltransport (nationaal en internationaal)
- 7) Sluikstorten
- 8) Sluiklozingen
- 9) Afvalverbranding
- 10) Jacht
- 11) Bos
- 12) Soortenbesluit
- 13) Natuurdecreet
- 14) Visserijmisdrijven
- 15) Opzettelijk niet naleven van opgelegde bestuurlijke maatregelen

1) Algemene informatie

Inhoud proces-verbaal

Belangrijke algemene informatie

- Gaat het om een milieumisdrijf of om een milieu-inbreuk?
- Bevoegdheid verbalisant – aangesteld als toezichthouder?
- Volledige identificatie van de overtreder(s);
- Datum, tijdstip en plaats van de feiten;
- Duidelijke omschrijving van de feiten met bij voorkeur voldoende duidelijke kleurenfoto's van de situatie zoals aangetroffen, vóór regularisatie.

Volgende informatie is voor alle milieuthema's relevant:

- Wat is het type van de schending:
 - o is het een milieumisdrijf of een milieu-inbreuk (cf. limitatieve lijst van inbreuken in bijlage bij het Milieuhandhavingsbesluit)?
 - o Milieumisdrijven worden in een proces-verbaal opgenomen en vervolgens overgemaakt aan het parket;
 - o Milieu-inbreuken moeten door een toezichthouder worden opgenomen in een verslag van vaststelling, rechtstreeks te verzenden naar de gewestelijke entiteit.
- Volledige identificatie van de overtreder:
 - o Werden de feiten gepleegd door een rechtspersoon en/of een natuurlijke persoon?
 - o Bij een natuurlijke persoon: vermeld minstens het rijksregisternummer indien mogelijk dan wel datum en plaats van geboorte;
 - o Tracht de rechtspersoon zo correct en volledig mogelijk te omschrijven:
 - Meer informatie over een bepaalde rechtspersoon is eenvoudig te vinden via de website van KBO: <http://kbopub.economie.fgov.be/kbopub/zoekwoordenform.html?lang=nl> of van het staatsblad: www.staatsblad.be → bijlage van de rechtspersonen → referentiedatabank rechtspersonen;
 - de rechtsvorm (nv, bvba, vzw,...);
 - de officiële benaming (te vinden via de websites van KBO of Belgisch Staatsblad, dit kan verschillen van de in de praktijk gebruikte benaming);
 - het adres van de maatschappelijke zetel (kan verschillen van de plaats van exploitatie of overtreding);
 - het ondernemingsnummer (te vinden op KBO of Belgisch Staatsblad).
 - o Opgelet: bij entiteiten zonder rechtspersoonlijkheid (vb. feitelijke verenigingen zoals vele jeugdbewegingen, studentenclubs en sportclubs) kan de beboeting enkel gebeuren t.a.v. een lid/de leden van de vereniging die de schending effectief heeft begaan. Zo is ook een vzw een vereniging zonder rechtspersoonlijkheid die juridisch niet bestaat en bijgevolg niet beboet kan worden. Het zijn de bestuurders van de vzw die aansprakelijk zijn voor de schulden van de vereniging, waardoor de gewestelijke entiteit de bestuurders van de vzw zal beboeten. In dit kader is het dan ook belangrijk dat de bestuurders van de kwestieuze vzw in hun correcte hoedanigheid (natuurlijke persoon of rechtspersoon?) geïdentificeerd worden.
- Gebeurde de schending in professioneel of particulier verband?
- Indien van toepassing, identificeer ook de opdrachtgever;
- Datum en tijdstip van de feiten;

- De vermoedelijke duur van de overtreding;
- Plaats: volledig adres of GPS-coördinaten;
- Neem duidelijke kleurenfoto's van de situatie zoals aangetroffen, vóór de overtreder de situatie heeft kunnen ongedaan maken. Voorzie bij voorkeur een duidelijke schaal (vb. vouwmeter, balpen, ...);
- Wat is de milieutechnische situatie vb. welke (onvergunde) inrichtingen uit de rubriekenlijst van bijlage 1 van VLAREM I worden aangetroffen?
- Wat is de voorgeschiedenis, vb. zijn er eerdere waarschuwingen, aanmaningen, vaststellingen in processen-verbaal en/of veroordelingen geweest voor al dan niet gelijkaardige feiten?
- Welke maatregelen werden reeds genomen door de overtreder (om de schade te beperken, om te regulariseren)?
- Wat is de specifieke geschonden bepaling (verwijzing naar concreet hoofdstuk/artikel) van het milieumisdrijf?
- Zijn er bijkomende gegevens die van belang kunnen zijn bij de beoordeling van de ernst van de feiten of van de omstandigheden waarin het misdrijf werd gepleegd?

Voordeelontneming

Het is mogelijk om de informatie in verband met opbrengsten of uitgespaarde kosten en eventuele andere gegevens nodig om het vermogensvoordeel te berekenen op te delen naargelang de bron waar de informatie beschikbaar is of kan zijn. We onderscheiden vijf informatiekanalen:

- Informatie beschikbaar in een proces-verbaal (van overtreding, navolgend);
- Algemeen bruikbare informatiebronnen;
- Informatie mogelijk beschikbaar bij administraties;
- Informatie mogelijk beschikbaar bij leveranciers;
- Andere informatiebronnen.

De verbalisant kan bij het opmaken van het proces-verbaal reeds heel wat informatie vermelden met het oog op een voordeelontneming. Het is dan aan de strafrechter of de gewestelijke entiteit om finaal het verkregen vermogensvoordeel te berekenen. Aangezien de afdeling Handhaving evenwel zelf geen onderzoeksdaden kan bevelen, is het nuttig dat al zoveel mogelijk relevante informatie in het proces-verbaal zelf wordt opgenomen.

2) Milieuvergunningen

a) Algemeen

Belangrijk:

- Omschrijving van de feiten en voldoende duidelijke kleurenfoto's van de situatie zoals aangetroffen (vb. bij afvalopslag zonder milieuvergunning);
- Eventueel hulp van andere bevoegde inspectiediensten of deskundigheid van lokale toezichthouder in te roepen vóór aanvang van de vaststellingen;
- Kan overtreder onmiddellijk regulariseren en is dit ook gebeurd? (vb. milieuvergunning werd aangevraagd en verkregen)

Inhoud proces-verbaal

- Milieuvergunning: is de overtreder in het bezit van een geldige vergunning of heeft hij/zij melding gedaan voor de toepasselijke rubriek van bijlage 1 bij VLAREM II? Gelieve indien mogelijk de milieuvergunning of aktenaam toe te voegen aan het proces-verbaal;
- Geef de klasse-indeling van inrichting/installatie: klasse 1, 2 of 3?
- Geef de tijdsduur aan van de schending
- Welke rubrieken uit bijlage 1 van VLAREM II zijn van toepassing op de inrichting?
- Wat is de ligging volgens het gewestplan (of andere plannen van aanleg)?
- Milieuthema van de schending:
 - o Emissies naar lucht;
 - o Emissies naar water;
 - o (Grond)watergebruik;
 - o Belasting van bodem en grondwater;
 - o Hinder door licht, geur of geluid;
 - o Afval;
 - o Impact of veiligheid en gezondheid;
 - o Energie (mits VLAREM-gerelateerd).
- Vermelden (eventueel in navolgend proces-verbaal) of de activiteiten ondertussen zijn stopgezet;
- Werden herstelmaatregelen genomen en, zo ja, binnen welke termijn?

Voordeelontneming

- Aandacht voor regularisatie:
 - o Bij regularisatie door aanvragen en bekomen nodige vergunning of doen van melding: geen verdere data vereist;
 - o Bij regularisatie door stopzetten verboden activiteit en wegnemen eventuele gevolgen ervan: alle mogelijke nuttige facturen, offertes of andere schriftelijke bewijzen van de uitgevoerde regulariserende acties inzamelen, liefst gedateerd en met vermelding van de verschillende kostencategorieën. Indien geen schriftelijk bewijzen beschikbaar zijn, dan zo mogelijk de naam en contactgegevens (adres, telefoon, ...) van de uitvoerder van de regulariserende acties vragen.
- Uitgespaarde kosten en subsidies:
 - o *Kosten van technologieën: installatie, gebruik, levensduur en onderhoud:*

- VITO – BBT databank: <http://www.emis.vito.be/bbt-databank?language=nl>;
- Specifieke websites door sectoren of federaties: bv. www.timmeraanmilieu.be voor schrijnwerkers.
- Kosten voor technologie voor afvalbeheer:
 - de webapplicatie 'containerparken' op www.costcalculationmodel.vvsg.be is een managementtool speciaal ontwikkeld voor de lokale besturen en is gratis voor de leden van de VVSG.
- Voor energiebesparende maatregelen: Vlaams Energie Agentschap (www.energiesparen.be).

b) Lozing van afvalwater

Inhoud proces-verbaal

Belangrijk

- Eventueel hulp van andere bevoegde inspectiediensten in te roepen voor aanvang van staalname;
- Indien ook toepassing van de Wet op de bescherming van de oppervlaktewateren: dient de brandweer of civiele bescherming dringend te worden ingeschakeld om verdere verspreiding van verontreiniging te vermijden?
- Indien lozing op riolering: dient Aquafin verwittigd te worden?

- Milieuvergunning: is de overtreder in het bezit van een geldige vergunning of heeft hij/zij melding gedaan voor het lozen van afvalwater? Milieuvergunning of aktename toevoegen aan het proces-verbaal indien mogelijk;
- Gebeurt de lozing in oppervlaktewater of in een riool?
- Geef volgende analyseresultaten van het afvalwater:
 - Over welke stof gaat het? Geef de benaming; kwalificeer zo mogelijk als gevaarlijk, prioritair, verontreinigend of prioritair gevaarlijk;
 - Concentratie van stoffen;
 - Debietsmeting;
 - pH;
 - schepmonster of debietproportioneel monster;
 - de toepasselijke lozingsnorm voor de overschreden parameter;
 - lozingstype – lozing van bedrijfsafvalwater of niet-vergunbare lozing?
 - Hoeveelheid geloosde stof (voor inschatting van klein/groot volume).
- Voeg het verslag van monsternamen in bijlage bij het proces-verbaal;
- Hoeveel bedraagt de precisie en de juistheid van de metingen? Werden de precisie en de juistheid reeds in rekening gebracht bij de meetresultaten?
- Heeft het bedrijf zich ondertussen volledig (zowel administratief als wat betreft infrastructuur) in regel gesteld? Wordt nu wel de norm gehaald?
- In geval van lozing in oppervlaktewater: neem contact op met de betrokken waterbeheerder om te bepalen welke maatregelen desgevallend moeten worden ondernomen om de gevolgen van het milieumisdrijf te verhelpen (e-mail: Milieuingcidenten@vmm.be, tel.: 053/726 600)
- In geval van lozing op riolering:
 - is het afvalwater goed verwerkbaar op de rioolwaterzuiveringsinstallatie? Zijn volgende verhoudingen gerespecteerd (Omzendbrief LNW 2005/01 van 23/09/2005 – BS 14/11/2005):
 - CZV/BZV < 4;

- BZV/N > 4;
- BZV/P > 25.
- Zijn er problemen te verwachten aan de rioolwaterzuiveringsinstallatie en dient dit te worden gemeld aan Aquafin?

Voordeelontneming

De illegale lozing van afvalwater is een geval waarin een voordeelontneming zeer moeilijk te ramen is. Mogelijks kunnen de uitgespaarde kosten voor nagelaten investeringen worden geraamd (zie hoger onder algemeen).

c) Afkoppeling/Aansluiting op de riolering

Inhoud proces-verbaal

- (Kort) overzicht wanneer de werken op openbaar domein werden uitgevoerd en wanneer de bewoners bericht kregen van de werken die zij op privéterrein dienden uit te voeren + eventuele herinneringsschrijven);
- Hoe werd vastgesteld dat de situatie niet conform is? (via vaststellingen ter plaatse, verhoor, telefonisch contact,...- enkel een brief van de rioolbeheerder inzake de ontstentenis van een conformiteitsattest is niet afdoende om een schending van de afkoppelings- en aansluitingsplicht vervat in hoofdstuk 6.2 van Vlarem II te weerhouden!)

Voordeelontneming:

Ook voor deze dossiers kan er een voordeelontneming berekend worden nl. de kostprijs om zich aan te sluiten op het openbaar rioleringsnetwerk.

d) Grondwater

Inhoud proces-verbaal

- Milieuvergunning: is de overtreder in het bezit van een geldige vergunning voor het oppompen van grondwater? Gelieve de vergunning toe te voegen aan het proces-verbaal indien mogelijk;
- Op welke activiteit heeft de schending betrekking:
 - Winning grondwater:
 - Te veel grondwater opgepompt:
 - Betreft het een afgesloten/niet freatische watervoerende laag of andere?
 - geef het volume water te veel opgepompt (m³).
 - Technische uitvoering niet in orde bij grondwaterwinning:
 - Geef het aantal peilputten;
 - Welk type watervoerende laag?
 - Hoeveel meter in de grond?
 - Bronbemaling en drainage:
 - Wat is de locatie? Ligt het in een beschermingszone?
 - Wat is de toepassing van het onttrokken water?
 - Grondwaterwinning voor koudewarmtepompen:
 - Wat is de locatie? Ligt het in een beschermingszone?

- Grondwaterwinning voor openbare watervoorziening;
- Directe en indirecte lozing in grondwater:
 - Beschrijf de aard van de stof: gevaarlijk vs. niet gevaarlijk;
 - Controle waterzuivering/individuele afvalwaterbehandelingsinstallatie (IBA) of controleput.
- Kunstmatig aanvullen grondwater;
- Boringen.

Voordeelontneming

Ook voor het illegaal oppompen van grondwater kan een voordeelontneming geraamd worden. De overtreder diende normaal gezien het (duurdere) drinkwater van het drinkwaterleidingnet te gebruiken. Hierbij kan gekeken worden naar de kostprijs van drinkwater (1 euro per m³ onvergund oppompen van grondwater). Mogelijks kunnen ook de uitgespaarde kosten voor nagelaten investeringen worden geraamd (zie bv. onder milieuvergunningen).

e) Lucht (overschrijding emissiegrenswaarden)

Inhoud proces-verbaal

- Milieuvergunning: is de overtreder in het bezit van een geldige vergunning? Gelieve de milieuvergunning toe te voegen aan het proces-verbaal indien mogelijk;
- Wat is het type van de inrichting; onder welke rubriek(en) van bijlage 1 bij VLAREM II wordt zij ingedeeld?
- Geef volgende analyseresultaten van de luchtemissies:
 - Type stof:
 - Ozonafbrekende stof (CFK's, HCFC's, ...)?
 - Broeikasgasemissies (CO₂, CH₄, N₂O, SF₆, ...)?
 - Dioxines?
 - NMVOS?
 - POP's: PAK's, PCB's, ...?
 - Zware metalen?
 - PM₁₀, PM_{2,5}, TPS?
 - Verzurende emissies: NO_x, SO_x?
 - Concentratie van stoffen;
 - Rookgasdebiet.
- Voeg de verslagen van de metingen (zowel van metingen van de verbalisant als van de zelfcontroles van de exploitant indien beschikbaar) in bijlage bij het proces-verbaal;
- Hoeveel bedraagt de precisie en de juistheid van de metingen? Werden de precisie en de juistheid reeds in rekening gebracht bij de meetresultaten?
- Betreft het een speciale ontvangende zone: beschermingszone / speciale beschermingszone? (artikel 1.1.2 VLAREM II).

Voordeelontneming

Overschrijding van de toegelaten luchtemissiegrenswaarden is een geval waarin een voordeelontneming moeilijk te ramen is. Mogelijks kunnen de uitgespaarde kosten voor nagelaten investeringen worden geraamd (zie hoger onder milieuvergunningen/lozing van afvalwater).

Voor het niet uitvoeren van emissiemetingen kan wel een voordeelontneming worden opgelegd met name de kosten uitgespaard door het niet uitvoeren van de emissiemeting. Om deze kosten te ramen kan bijvoorbeeld bij de overtreder of bij een gelijkaardig bedrijf een factuur van een eerdere emissiemeting worden opgevraagd.

f) Asbest

Inhoud proces-verbaal

- Voeg informatie toe waaruit blijkt dat het asbestverdacht materiaal asbest is (vb. analysesresultaat, uitslag vuurtest, bouwjaar van de constructie, uitvoerige beschrijving van het materiaal, sloopinventaris,...);
- Identificatie van de overtreder: wie heeft opdracht gegeven om de werken uit te voeren? Wie heeft de werken effectief uitgevoerd? Wie is de verantwoordelijke van de werken (aannemer, onderaannemer, natuurlijke personen,...)?
- Wat is het oppervlakte/gewicht/volume van het niet reglementair verwijderde asbest (met foto's)?
- Welke niet reglementaire handelingen werden concreet uitgevoerd (al dan niet op heterdaad) vb.:
 - o Niet bevochtigen of fixeren van het materiaal;
 - o de elementen niet één voor één verwijderen, bij voorkeur manueel, gebruik makend van handwerktuigen of in laatste instantie traagdraaiend gereedschap;
 - o de materialen niet gooien;
 - o de materialen niet breken;
 - o de materialen opslaan in gesloten verpakking.
- De Vlarem-reglementering voorziet enkel naar bescherming van de arbeiders dat er gebruikt dient gemaakt te worden van een stofmasker type P3. Er kan derhalve ook een afzonderlijk PV opgesteld worden voor mogelijke andere schendingen inzake bescherming van de arbeiders (via KB 16/3/2006 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan asbest) door de lokale politie.
- Werden de schendingen geregulariseerd?

Voordeelontneming

Bij het niet reglementair verwijderen van asbest kan er gekeken worden naar de kostprijs om het materiaal als asbest reglementair te verwijderen.

3) Mest

Inhoud proces-verbaal

Belangrijk:

- Foto's van de situatie zoals aangetroffen, vóór regularisatie;
- Eventueel hulp van andere bevoegde inspectiediensten in te roepen (VLM).

Naast de algemene informatie (zie boven), wordt hier ook volgende informatie gevraagd:

- Identificatie van de overtreder:
 - o bij een bedrijf: wie zijn de personen achter de inrichting? Opgelet met vzr! (zie ook "algemene informatie");
 - o bij een natuurlijke persoon: onder welk ondernemingsnummer is deze persoon bekend in het KBO?;
- Wat is de exacte oppervlakte van het bemeste gedeelte? (als schending art. 22 Mestdecreet)
- Wat is het exacte volume van de aangewende mest? (als schending art. 12 of 22).
Informatie over de mate van verduunning kan ook interessant zijn, indien het voor verbalisant mogelijk is om dit te achterhalen;
- Type grond: is het landbouwgrond of niet? (als schending art. 12 of 22)
- Wat is het type mest: runder-, varkens- of kippenmest, mengmest of effluent (als schending art. 22);
- Heeft de overtreder een erkenning voor mestvoerder? (= schending art. 48)
- Komt de persoon in aanmerking voor een burenregeling?
- Geef een beschrijving van de weersomstandigheden;
- Omschrijf eventuele andere omstandigheden die hebben geleid tot de schending (vb. problemen met machines om mest in te werken of onderlinge afspraken tussen boeren e.d.);
- Vermelden indien de mest dezelfde dag nog werd ondergewerkt, indien onmiddellijk bij vaststelling wordt ondergewerkt of indien extra middelen worden ingeschakeld;
- Betreft het een focus gebied of focus bedrijf?
- Herstel: vb. erkenning mestvervoerder verkregen, ...?
- Mest uitrijden buiten toegelaten tijdstippen (art. 8, § 2 Mestdecreet): naar gelang het geval vermelden wanneer die dag zonsopgang of zonsondergang intrad, geef hiervoor een uitprint van de tabel met uren beschikbaar op de website van de koninklijke sterrenwacht:
<http://www.astro.oma.be/GENERAL/INFO/nli007.html>.

Voordeelontneming

Het illegaal vervoeren of uitrijden van mest is een geval waarin een voordeelontneming moeilijk te ramen is. Bij het illegaal dumpen van mest kan er gekeken worden naar de kostprijs om de mest legaal te laten afvoeren/verwerken.

4) Geluid

Inhoud proces-verbaal

- Over welk bekwaamheidsattest beschikt de toezichthouder?
- Wat is het type van de inrichting? Gaat het om een ingedeelde inrichting met muziekactiviteiten, om een ingedeelde inrichting zonder muziekactiviteiten of om een niet-ingedeelde inrichting?
- Indien het gaat om een inrichting voor muziekactiviteiten: onder welke categorie aan maximaal geluidsniveau (artikel 5.32.2.2bis VLAREM II) valt de inrichting?
 - o $> 85 \text{ dB(A)}_{L_{Aeq,15\text{min}}}$ en $\leq 95 \text{ dB(A)}_{L_{Aeq,15\text{min}}}$;
 - o $> 95 \text{ dB(A)}_{L_{Aeq,15\text{min}}}$ en $\leq 100 \text{ dB(A)}_{L_{Aeq,60\text{min}}}$;
 - o $> 100 \text{ dB(A)}_{L_{Aeq,60\text{min}}}$ (verboden).
- Beschikt de organisator/exploitant over een milieuvergunning of melding of voldoet hij aan de bij de categorie van muziekactiviteit horende verplichtingen? Werd voor de muziekactiviteit een toelating verleend door het college van burgemeester en schepenen als bedoeld in artikel 6.7.3 van VLAREM II? Indien mogelijk een kopie van de vergunning, melding of toelating toevoegen;
- Wie is de verantwoordelijke organisator/exploitant?
- In geval de organisator een feitelijke vereniging is (jeugdvereniging, studentenclub, sportclub, ...): wie is de verantwoordelijke van de feitelijke vereniging?
- Wat is de exacte meetlocatie (meetplaats, meethoogte, afstand tegenover luidsprekers, afstand tegenover podium)?
- Welke apparatuur werd gebruikt om de geluidsmeting uit te voeren (type meettoestel; datum laatste keuring geluidsniveaumeter; ijken toestel voorafgaand aan de meting)?
- Wat is de meetmethode (het dient duidelijk te zijn dat enkel het muziekgeluid gemeten werd bij niet ingedeelde inrichtingen)?
- Wat is het resultaat van de geluidsmeting (meetperiode, eenheid; de meetgegevens van zowel de toetsingswaarde als de norm zelf dienen opgenomen te worden in het verslag)?
- Is er een DJ of persoon die het geluidspaneel bedient? Heeft de bevoegde instantie/organisator gevraagd om het geluidsniveau te verlagen en hoe ging de DJ hiermee om?
- Gaat het om een feestzaal met huurreglement? Wordt hierin bv. vermeld dat de ramen en deuren dienen gesloten te blijven, maar wordt dit reglement niet nageleefd door de huurder, met overschrijding van de (omgevings)geluidsnorm tot gevolg? Is de feestzaal technisch voorzien op het gebruik ervan met gesloten ramen en deuren?

Voordeelontneming

Ook bij schendingen van de geluidsnormen kunnen mogelijks de uitgespaarde kosten voor nagelaten investeringen worden geraamd (bv. kostprijs van geluidsbegrenzer, van bepaalde akoestische maatregelen, van opmaak akoestisch plan, ...).

5) Bodem (grondverzet, etc.)

Inhoud proces-verbaal - grondverzet

- Wat is het volume grond?
 - o Indien niet exact gekend, geef een schatting: > of < 250 m³;
 - o Is er zintuiglijk waarneembare verontreiniging in de grond vast te stellen.
- Waar is de bodem uitgegraven?
 - o Is de grond afkomstig van een verdachte locatie?
 - o Is het een samengestelde partij grond?
- Wie is de aannemer van de werken?
- Heeft de overtreder zich in regel gesteld? (oa. grondreiniging)

Inhoud proces-verbaal – Bodemonderzoek-/sanering

- Wat is de aard van de verontreiniging (nieuw, gemengd, historisch)?
- Wie is saneringsplichtige persoon?
- Historiek van de uitgevoerde verplichtingen in het kader van het bodem(sanerings)decreet.

Voordeelontneming

- Eventueel kan bij OVAM een raming van de uitgespaarde kosten voor de afvalverwerking worden opgevraagd;
- Eventueel kan bij OVAM een raming van de uitgespaarde kosten voor de uitvoering van bodemonderzoeken/projecten of bodemsaneringswerken worden opgevraagd;
- Uitgespaarde administratieve kosten van bepaalde procedures:
 - o Bv. aanvraag bodemattest bij OVAM (34 euro).

6) Afvaltransport (nationaal en internationaal)

Inhoud proces-verbaal

- Gaat het wel degelijk om afval (cf. definitie afvalstoffen)?
- Welk type afval werd getransporteerd (voor de beoordeling gevaarlijk of niet-gevaarlijk afval – groene lijst of oranje lijst)?
- Betreft het nationaal of internationaal transport?
- Welke hoeveelheid afval werd getransporteerd?
- Wat is de toepassing van het afval (internationaal) (voor de beoordeling nuttige toepassing vs. verwijdering)?
- Zijn de erkenningen en registratie van overbrenger/vervoerder in orde?
- is de registratie van de inzamelaar/handelaar/makelaar of verwerker in orde, is de verwerker vergund, wie treft de regeling?
- Wat is de bestemming van transport?
- Wie is de opdrachtgever van het transport?
- Bij voorkeur kopie of foto maken van de documenten die worden voorgelegd om discussie over de aard en inhoud van het document achteraf te vermijden.

Voordeelontneming

Het voordeel dat de overtreder heeft genoten bij afvaltransporten situeert zich vaak op het vlak van een snellere administratieve afhandeling. Dit is echter moeilijk te ramen. Bij internationaal transport kan er gekeken worden naar de dossierkosten die verbonden zijn aan de kennisgevingsprocedure (de procedure van de voorafgaande schriftelijke kennisgeving en toestemming van de betrokken overheden). Deze kosten kunnen opgevraagd worden bij OVAM. Bij de afvalstoffen waarbij een uitvoerverbod geldt kan er gekeken worden naar de alternatieve verwerkingsmethodes die toegepast moeten worden.

7) Sluikstorten

Belangrijk:

- Duidelijke omschrijving en voldoende kleurenfoto's van de situatie zoals aangetroffen, vóór regularisatie of opruiming;
- Moeten dringende maatregelen worden getroffen om verdere verontreiniging van de omgeving te vermijden? (vb. uitloging naar de ondergrond)

Inhoud proces-verbaal

- Gaat het om afval (cf. definitie afvalstoffen)?
- Identificatie van de overtreder: identificatie op basis van een nummerplaat van een auto is onvoldoende om de titularis als overtreder te kunnen aanduiden. Er is geen wettelijk vermoeden dat de titularis van de nummerplaat de feiten ook gepleegd heeft. Naam- of adresgegevens in het afval kunnen een aanwijzing zijn om verder onderzoek te voeren. Belang om het type document (vb. al dan niet persoonlijk) te beschrijven alsook waar(in) het document tussen het afval gevonden werd. Zo ook of de gestorte zakken identiek zijn, ook naar inhoud toe
- Wat is de aard van het afval: gevaarlijk of niet-gevaarlijk afval? Beschrijving van de afvalstoffen, voldoende nauwkeurig om te kunnen uitmaken onder welke categorie ze vallen met het oog op legale verwerking en de kost van deze verwerking;
- Wat is de oorsprong van het afval: huishoudelijk afval (particuliere huishoudens) of bedrijfsafval?
- Wat is het volume van het afval (m³ of aantal (vuil)zakken) of het geschatte gewicht?
- Wat is de aard van de locatie van sluikstorten (bv. container, natuurpark, bos, voetpad, etc.)?
- Aandacht voor regularisatie: is de overtreder bereid om onmiddellijk te regulariseren of eventuele opruimingskosten te betalen?
 - o Bij regularisatie: factuur, offerte of ander schriftelijk bewijs van de uitgevoerde opruiming. Indien geen schriftelijk bewijs beschikbaar is, dan zo mogelijk de naam en contactgegevens (adres, telefoon, ...) van de uitvoerder van de opruiming vragen;
 - o Bij opruimingskosten of retributie: werd dit door overtreder betaald?
- Vormt het sluikstort een gevaar voor voetgangers, fietsers of autobestuurders?

Voordeelontneming

- Waar bevinden zich de nabijgelegen installaties voor legale verwerking (met het oog op het inschatten van vermeden transportkosten)?
- Hoe zouden de afvalstoffen wettelijk gezien moeten zijn opgeslagen? Welke infrastructuur moest hiertoe aanwezig zijn? Geef indien mogelijk concrete aanduidingen, bv. een schatting van de oppervlakte van de stockageplaats die er had moeten zijn (opslagruimte heeft een kostprijs per m²);
- Kosten van afvalverwerking:
 - o Particulier: op gemeentelijk vlak is informatie beschikbaar via huisvuilbelasting en retributiereglementen. Retributies zijn echter dikwijls een onderschatting van de reële kosten. Het gebruik van retributies als schatting geeft evenwel geen problemen;
 - o Bedrijf: gemeente of OVAM. Merk op dat niet alle gemeenten bedrijfsafvalstoffen aanvaarden;
 - o De OVAM-publicatie "Tarieven en capaciteiten voor storten en verbranden" is het resultaat van een jaarlijkse markstudie over storten en verbranden. Het onderwerp van de studie zijn de stortplaatsen categorie 1, 2 en 3, en de verbrandingsinstallaties voor huishoudelijk en voor bedrijfsafvalstoffen, die afval van derden verwerken. Per type inrichting wordt het gemiddelde tarief en de spreiding gegeven. (<http://www.ovam.be/tarieven-en-capaciteiten-voor-storten-en-verbranden>);
 - o Interafval VVSG (www.interafval.be) is het samenwerkingsverband van alle Vlaamse afvalintercommunales en de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG). Op extranet - toegankelijk via de website mits registratie - staat informatie over kosten van afvalverwerking;
 - o In het uitvoeringsplan voor het huishoudelijk afval en gelijkaardig bedrijfsafval van 16 september 2016 staan kostprijsberekeningen van afvalverwerking huishoudelijke afvalstoffen per kilo(vanaf p. 110):
<http://www.ovam.be/sites/default/files/atoms/files/HA-uitvoeringsplan-VR-20161609-def-LR.pdf>
[umbha](http://www.ovam.be/sites/default/files/atoms/files/HA-uitvoeringsplan-VR-20161609-def-LR.pdf).

8) Sluiklozingen

Belangrijk:

- Duidelijke omschrijving en voldoende kleurenfoto's van de situatie zoals aangetroffen, vóór regularisatie;
- Moeten dringende maatregelen worden getroffen om verdere verontreiniging van de omgeving te vermijden? (vb. vermijden indringing in de ondergrond, afdammen van een beek)

Inhoud proces-verbaal

- Om welke vloeistof gaat het? Geef zo mogelijk kleur en geur van de vloeistof;
- Wat is het geschatte volume van de geloosde vloeistof? Wat is bijvoorbeeld de inhoud van de leeggelopen mazouttank?

- Wat is de aard van de locatie van de sluiklozing (bv. natuurpark, bos, voetpad, enz.)?
- Aandacht voor regularisatie: is de overtreder bereid om onmiddellijk te regulariseren of eventuele opruimingskosten te betalen?
 - o Bij regularisatie: factuur, offerte of ander schriftelijk bewijs van de uitgevoerde opruiming. Indien geen schriftelijk bewijs beschikbaar is, dan zo mogelijk de naam en contactgegevens (adres, telefoon, ...) van de uitvoerder van de opruiming vragen;
 - o Bij opruimingskosten: werd dit door overtreder betaald?
- Vormt de lozing een gevaar voor voetgangers, fietsers of autobestuurders?
- In geval van lozing in oppervlaktewater: neem contact op met de betrokken waterbeheerder om te bepalen welke maatregelen desgevallend moeten worden ondernomen om de gevolgen van het milieumisdrijf te verhelpen (e-mail: Milieuincidenten@vmm.be, tel.: 053/726 600)

9) Afvalverbranding

Belangrijk:

- Duidelijke omschrijving van de feiten en kleurenfoto's van de situatie zoals aangetroffen;
- Beoordeel de omvang van de brandhaard en de hinder die erdoor wordt veroorzaakt: dient bv. de brandweer te worden ingeschakeld voor bluswerken of is er hinder door rookontwikkeling voor het verkeer?

Inhoud proces-verbaal

- Gaat het om afval dat wordt verbrand (cf. definitie afvalstoffen)?
- Beschrijf de aard van het afval;
- Wat is de oorsprong van het afval: huishoudelijk afval (particuliere huishoudens) of bedrijfsafval?
- Wat is het volume van het (verbrande) afval (m³ of aantal (vuil)zakken) of het geschatte tonnage?
- Wat is de aard van de locatie van de afvalverbranding (bv. plein, tuin, natuurpark, enz.)?;
- Wat is bij benadering de afstand tot de dichtstbijzijnde beplanting en bebouwing?
- Is één van de uitzonderingen van artikel 6.11.1 van VLAREM II van toepassing en zo ja is aan de voorwaarden om aanspraak te maken op de uitzondering voldaan? Voor meer informatie, zie <https://www.lne.be/meer-themas/milieu-en-gezondheid/stook-slim>; Wat is de effectieve schade aan het leefmilieu (bv. aangetaste bomen, afgebrande terreinen, etc.)?
- Was er mogelijk gevaar voor overslaan naar aanpalende begroeiingen/gebouwen?
- Beschrijf de weersomstandigheden tijdens de overtreding;
- Is er hinder voor de omwonenden (bv. prikkelende rook, brandgeur, waren er klachten, ...)? Is er een impact op de verkeersveiligheid (vb. slechte zichtbaarheid weg- of treinverkeer door rookontwikkeling)?
- Zijn er oude brandhaarden waar te nemen (frequentie/recidive)?
- Werd de rest van het verbrande afval door de overtreder legaal verwijderd?
- Zijn de kosten van de brandweer vergoed? (indien reeds bekend)

Voordeelontneming

Zie hierboven voor kosten van uitgespaarde legale afvalverwerking.

10) Jacht

Inhoud proces-verbaal

Wat is de aard van de schending:

1. Jachtvoorwaarden
 - a. Jachtverlof/-vergunning niet (bij zich) hebben
 - b. Jagen op grof wild zonder/in strijd met afschotplan
 - c. Jagen op andermans/verboden/te klein terrein
 - d. Jachtkansels plaatsen te dicht bij jachtrevier van een derde, kunstmatige voederplaats, teelt,
 - e. Verboden (jacht)wapens (per wildcategorie): bv lood- en zinkhagel, kunstmatige lichtbron,
...
2. Jachtmethoden
 - a. Strijdig met weidelijkheid jacht
 - b. Verboden tuigen:
 - i. Vangklaar opgesteld
 - ii. Aantal en type tuigen (bv stroppen, veerklem)
 - c. Verboden (jacht)methoden
3. Jachttijden
 - a. Jagen buiten openingstijd
 - b. Jagen tussen zonsondergang en zonsopgang: De uren zijn beschikbaar op <http://www.natuurenbos.be/nl-BE/Natuurbeleid/Wildbeheer/Jachtopeningstijden.aspx>;
4. Activiteiten die verband houden met jacht
 - a. Kastvallen:
 - i. Aantal
 - ii. Geen dagelijkse controle
 - iii. Niet-conforme wanden
 - iv. Geen/niet-conforme melding
 - b. Vervoer en handel van wild: buiten jachtseizoen
 - c. Uitzetten van wild

Regularisatie: bv aanpassen afstanden jachtkansels,

Bijkomende gegevens:

- Getuigen;
- Inhoudelijke gegevens zoals bezit jachtverlof, correcte jachtplannen);
- Leed aan dieren
- Klachtenhistoriek?
-

Voordeelontneming

- Kostprijs jachtverlof:
 - o De prijs voor een gewoon jachtverlof is 150 euro. Een jachtverlof waarmee je enkel op zondag mag jagen kost 105 euro. Een jachtvergunning kost 40 euro. Sommige provincies rekenen hier bovenop nog een provincietaks aan (<http://www.natuurenbos.be/nl-BE/Natuurbeleid/Wildbeheer/Jachtverlof.aspx#kost>).
- Bij verhandeling van illegaal geschoten wild kan gekeken worden naar de wildprijs (zie ook Soortenbesluit).

11) Bos

Inhoud proces-verbaal

Belangrijk:

- Eventuele illegale werken die aan de gang zijn, dienen te worden stilgelegd;
- Duidelijke omschrijving en kleurenfoto's van de situatie zoals aangetroffen;
- Eventueel bijstand te vragen van de Natuurinspectie (ANB).

- Is of was er sprake van een met bomen begroeide oppervlakte zoals bedoeld in het Bosdecreet?
 - o Foto's van de huidige situatie;
 - o Vergelijking oude met recentere luchtfoto's;
 - o Werd in het verleden een kapmachtiging gevraagd en gekregen?
 - o Eventueel buurtonderzoek;
 - o Onderzoek kadastrale legger.
- Lokalisatie van het perceel op een kaart door:
 - o GPS en/of X/Y coördinaten;
 - o Kadastraal perceelsnummer;
 - o Luchtfoto (google of bingmaps).
- Beschrijving en kwalificatie:
 1. Kappen van bomen
 - o Is er sprake van een handeling waardoor een bos geheel of gedeeltelijk is verdwenen én aan de grond een andere bestemming of gebruik wordt gegeven -> ontbossing
 - o Is er sprake van het kappen van bomen in een bos zonder dat aan de grond een nieuwe bestemming of gebruik wordt gegeven -> kaalslag
 - o Oppervlakte van de ontbossing of de kaalslag
 - o Gewestplanbestemming/licging in SBZ van het perceel;
 - o BWK-kartering;
 - o Boomsoorten (inheems/uitheems);
 - o Bij kapmachtig; voorwaarden nageleefd?
 - o Bij ontbossing: nieuwe functie van het perceel (bv. tuin, akker,...)?
 - o Kappingen strijdig met beheerplan/inrichtingsplan?
 - o Gebruik bestrijdingsmiddelen?
 2. Verboden activiteiten
 - o Oprichten constructies: aantal constructies;
 - o Achterlaten van afval: soort en hoeveelheid van het afval (zie "sluikstort");

- Strooisellaag verwijderen: oppervlakte waarop strooisel werd verwijderd;
- Bosbegrazing: begraasde oppervlakte;

3. Toegankelijkheid

- Evenement zonder machtiging: soort activiteit (bv. slipjacht, paintball,...);

Rijden in bos: op of buiten de paden, schade aan de natuur

- Regularisatie: werd een stedenbouwkundige vergunning verkregen, ontheffing ontbossingsverbod, heraanplant?

Voordeelontneming

- Wat is het aantal m³ of stere hout dat gekapt werd?– marktwaarde?

12) Soortenbesluit

Inhoud proces-verbaal

Belangrijk:

- Eventuele illegale constructies voor het vangen van beschermde vogels, dienen onklaar gemaakt te worden;
- Duidelijke omschrijving en kleurenfoto's van de situatie zoals aangetroffen;
- Eventueel bijstand te vragen van de Natuurinspectie (ANB).

- Algemeen:

- Werkte de overtreder het toezicht tegen?
- Gaf de overtreder toestemming tot een huiszoeking? Heeft de huiszoeking geleid tot een grotere vondst? Heeft de overtreder de identiteit van de verkoper van de gefraudeerde vogels bekendgemaakt?
- Is er sprake van een professioneel verband, i.e. had de overtreder commerciële doeleinden (winst)?

- Tuigen:

- Totaal aantal aangetroffen tuigen;
- Aantal tuigen duidelijk buiten gebruik (roestig, stoffig, met spinnenwebben...);
- Het type tuigen (enkel belangrijk voor de recente gebruikte tuigen): bv. mistnet, vogelklem, slagnet, portemonnee, klapnet, inloopkooi, haken...;

- Vogels:

- Totaal aantal vogels;
- Aantal ongeringd;
- Aantal frauduleus geringd;

- Aantal per soort;
 - Conditie van de vogels;
 - Aantal lokvogels;
 - Evt. rode lijstsoorten (info www.inbo.be);
 - Beschrijf de eventuele huiszoeking met het oog op vinden van ringen, ringfraudemateriaal, documenten, GSM boodschappen, PC, verboden tuigen...
- Bestrijding:
- Trechtersval/larssen-kooi
 - Geen dagelijkse controle;
 - Gebruik van vlees of slachtafval;
 - Niet conforme wanden;
 - Het niet correct melden van het gebruik;
- vangklaar opstellen buiten wettelijke periode.

13) Natuurdecreet

Belangrijk:

- Eventuele illegale werken die aan de gang zijn, dienen te worden stilgelegd.
- Duidelijke omschrijving en kleurenfoto's van de situatie zoals aangetroffen, vóór regularisatie.
- Eventueel bijstand te vragen van de Natuurinspectie (ANB).

Inhoud proces-verbaal

1. algemeen: de gewestplanbestemming en de ligging in speciale beschermingszones zijn determinerend voor de toepassing van het Natuurdecreet. Zie informatie in het luik bos.

2. Kleine Landschapselementen (KLE):

- Type KLE: haag, poel, houtkant, boom, gracht,...
- Lijnvormige KLE: lengte;
- Puntvormige KLE: diameter;
- Kappen/beschadigen van solitaire of rijbomen:
 - Boom- of struiksoort;
 - Stamomtrek
 - Aantal gekapte/beschadigde bomen
-
- Gebruik bestrijdingsmiddelen?
- BWK-kartering.
-

3. Vernielen van vlakvormige vegetaties:

- Beschrijving van het gebied,(eventueel foto's);
- Beschrijving betrokken perceel;
- Beschrijving illegale activiteiten; gescheurd, gedraineerd, genivelleerd (volume en type aangevoerd materiaal?), ingezaaid, bemest , geoogst, begraasd;
- Gebruik bestrijdingsmiddelen;
- BWK-kartering;
- Sinds wanneer worden er eventueel illegaal landbouwactiviteiten uitgeoefend²;
- Voor inhoudelijke gegevens en determinering historisch permanent grasland → contacteer ANB;
- Nivelleren van percelen:
 - o Oppervlakte genivelleerd deel;
 - o Aangevoerd volume;
 - o Gebruik (gevaarlijk) afval.
- Scheuren van graslanden: oppervlakte gescheurde deel;
- Ruimen/vullen van grachten: volume van opgevulde gracht;
- Draineren van percelen: oppervlakte gedraineerde deel.

4. Regularisatie:

- Regularisatievergunning bekomen;
- Herstel uitgevoerd;
 - o - Spontaan herstel door de natuur.

¹ Duiding: een boetebeslissing werd onwettig verklaard omdat MHC vaststelde dat de kwalificatie 'historisch permanent grasland' uitsluitend gesteund werd door de Biologische Waarderingskaart (BWK). Deze kaart werd niet wettig vastgesteld, noch bekendgemaakt in het Belgische Staatsblad waardoor deze geen bindende en verordende kracht heeft. In deze dossiers dient dus maximaal voortgegaan te worden op zintuiglijke vaststellingen door de verbalisant (feitelijke beschrijvingen van het grasland of foto's). De BWK mag/moet steeds vermeld worden, maar eerder als bevestiging van hetgeen de verbalisant zelf heeft vastgesteld.

² Aan de hand van de jaarlijkse landbouwgebruikskaarten kan afgeleid worden hou 'oud' een overtreding is. Info over kaartmateriaal: zie bos.

14) Visserijmisdrijven

Inhoud proces-verbaal

- Visverlof: op welke categorie heeft de overtreding betrekking?
 - o Vissoort;
 - o Afmeting van vissen;
 - o Type waterloop;
 - o Periode (dag vs. nacht): naar gelang het geval vermelden wanneer die dag zonsopgang of zonsondergang intrad, geef hiervoor een uitprint van de tabel met uren beschikbaar op de website van de koninklijke sterrenwacht:
<http://www.astro.oma.be/GENERAL/INFO/nli007.html>;
 - o Aantal hengels;
 - o Seizoen (paaitijd);
 - o Verboden plaatsen;
 - o Verboden viswijzen;
 - o Gebruik van gekleurde maden/(kunst)laas > 2 cm;
 - o Vervoer van levende vis;
 - o Bijhouden van vissen die teruggezet moeten worden;
 - o Verboden tuigen: aantal en type;
 - o Houden van meer dan 5 vissen in leefnet.

- Wat is het aantal hengels dat werd gebruikt?

Voordeelontneming

- Kostprijs visverlof:
 - o Gewoon visverlof van 11,16 euro om te vissen vanaf de oever met één of twee hengels, of van op een steiger of plateau, verankerd of verbonden met de oever;
 - o Groot visverlof van 45,86 euro om te vissen anders dan vanaf de oever met één of twee hengels (bijv. wadend vissen of vissen vanuit een boot) of voor nachtvisserij.
<http://www.natuurenbos.be/visverlof>

15) Opzettelijk niet naleven van opgelegde bestuurlijke maatregelen

Belangrijk:

- Duidelijke omschrijving van de opgelegde maatregelen en op welke wijze deze niet werden nageleefd;
- Geef de feitelijke elementen weer die duiden op een opzettelijke niet naleving;
- Vermeld een eventueel administratief beroep tegen de opgelegde maatregelen

Inhoud proces-verbaal

- Beschrijving van de opgelegde maatregelen
 - o een overzicht van de vaststellingen inzake de milieu-inbreuk of het milieumisdrijf en de milieuvoorschriften die werden geschonden (fotodossier voegen indien beschikbaar);
 - o vermelding van het nr. van het verslag van vaststelling of het aanvankelijk proces-verbaal dat naar aanleiding van de milieu-inbreuk of het milieumisdrijf werd opgesteld;
 - o een omschrijving van de opgelegde bestuurlijke maatregelen en de uitvoeringstermijn ervan (besluit waarbij maatregelen worden opgelegd, toevoegen als bijlage bij PV);
 - o natuurlijke persoon of rechtspersoon aan wie de maatregelen werden opgelegd;
 - o datum van oplegging en kennisgeving van het besluit;
 - o indien gekend: vermelding of er al dan niet administratief beroep werd aangetekend tegen het besluit;
- Vaststellingen (na uitvoeringstermijn) waaruit de niet naleving van de opgelegde maatregelen blijkt:
 - o Duidt welke maatregelen niet werden nageleefd. Betreft het alle opgelegde maatregelen of een deel ervan?
 - o Neem duidelijke kleurenfoto's van de situatie ter plaatse na het verstrijken van de uitvoeringstermijn.
- Duidt waaruit blijkt dat de opgelegde maatregelen opzettelijk (lees: wetens en willens) niet werden nageleefd. Bijvoorbeeld:
 - o Zijn er vaststellingen (bv. men voert nog afval aan naar een terrein ondanks kennis van een bevel tot onmiddellijke stopzetting) of contacten (bv. men deelt mee geen gevolg te willen geven aan de maatregel of men wordt nogmaals gewezen op naleving van de maatregelen en men doet nadien gewoon verder) geweest op het terrein waaruit blijkt dat men geen gevolg wou geven aan de opgelegde maatregelen?;
 - o Is er correspondentie ontvangen waarin men zaken aangeeft die duiden op een onwil om zich in regel te stellen?